

בס"ד

What's Your Costume?:

How costumes on Purim tells us everything we need to know about
Purim

Thursday Night Live

Congregation Ohr Torah

Thursday 2/28/19

(1) ספר המשכיל [רבנו משה הן אלעזר הכהן מקובלאנץ, בן אחותו של הרא"ש ותלמיד המהר"ם מרוטנברג]

טובה תנחל ושלוח תירש, אם תשמר מלאו דלא ילבש גבר שמלת אשה, כגון בחורים הנותנים צעיף בראשיהם ולובשים בגדי נשים בחנוכה ובפורים ובעת נישואין, אל תהיה אחד כאחד מהם בדבר הרע הזה, ואפילו אם תעשהו לשם מצוה יצא שכר בהפסד אלף מונים. ואל תאמר שכך אמרו חכמים שמצוה לשמח חתן וכלה בכל ענינים, כי האומר שחכמים ותרנו לעשות שום דבר עבירה, יותרו חייו כצבי וכאיל.

(2) שו"ת מהר"י מינץ¹ סימן טו

על דבר לבישת הפרצופים שנוהגין ללבוש בחורים וגם בתולות זקנים עם נערים בפורים. הנה ראיתי שכבר פסק להתיר... אבל באתי לטול שכר שיבא מכשורא דמצוה ליתן טעם ולהביא ראייה מה ראו על ככה גדולי' וחסידים עולם ז"ל שנתגדלתי אצלם אשר ראו בניהם ובנותיהם חתניהם וכלותיהם לובשין אותן פרצופים ושינוי בגדיהם מבגדי איש לבגדי אשה וכן להיפך. ואם היה ח"ו נדנוד עבירה חלילה וחס להם לשתוק ולא ימחו וכ"ש וק"ו באיסור לאו אלא ודאי היה להם ראייה וסמך שהיתר גמור הוא ואין בלבוש זה הרהור עבירה לאפוקי מלבו של פלגאה וצדוקי ומוחרם גרשם בונה פאצ"ו המדבר והמהרהר אחר מטתן של גדולים וחסידים עולם זצ"ל...

שלחן ערוך It made it into the

(3) שולחן ערוך אורח חיים סימן תרצו

ומה שנהגו ללבוש פרצופים בפורים, וגבר לובש שמלת אשה ואשה כלי גבר, אין איסור בדבר מאחר שאין מכוונין אלא לשמחה בעלמא; וכן בלבישת כלאים דרבנן. וי"א דאיסור אבל המנהג כסברא הראשונה

Reason #1: A זכר to what happened

(4) אליה רבה סימן תרצו

ובכנסת הגדולה נתן טעם לרמז למנהג שלנו בשינוי בגדים חשובין, אפשר זכר למרדכי שיצא בלבוש מלכות. ובמגילה [יב ע"ב] ותמאן המלכה ושתי [אסתר א, יב] מאי טעמא לא, אמר ר"י שפרחה צרעת.

(5) ספר מנהג אבותינו בידינו

15 ויתכן ששני הטעמים מסבירים את שני הפנים של ההתחפשות שהתגבשו במנהגי העם: א) שינוי ללבושים חשובים ב) שינוי לבגדים פחותים, ולשניהם נתן הא"ר טעם.

¹ Rabbi Judah (Mahari) Mintz was born ca. 1408 and died in 1508. Rabbi Judah was probably born in the Rhineland town of Mainz, and apparently left that town in 1462, when the Jews were expelled from Mainz.

Reason #2: Protect the poor from embarrassment

6 שולחן ערוך אורח חיים סימן תרצד

אין מדקדקים במעות פורים אלא כל מי שפושט ידו ליטול נותנים לו; ובמקום שנהגו ליתן אף לא"י נותנים

7 ספר מנהגי ישראל תורה

במנצושים שונים ונח ניכר הפנים של מי הוא, וצמנהגי
קול אריה כתב שהוא צדי שלא יתבייש כל מי שצריך
לפשוט יד, ועוד לפי שהנס הי' מלוצש צדריך הטבע,

Reason #3: Bring שמחה to others

8 ספר אוהב ישראל מאת הר' אברהם יהושע העשיל² - עניני פורים

נעשה חדוה ושמחה בכל העולמות. והוא
ע"ד משל מי שמשנה בגדיו הראוים לו תמיד
לפי ערכו ולוצש בגדים אחרים אשר אין דרכו
בכך אזי נעשה כחוק וחדוה לכל הרואים
אותו וכמו שאנו רואים צימי הפורים כאשר
איש יהודי משנה תלבושיו ולוצש בגדי אשה
[*אז עכו"ם] נעשה שמחה וחדוה על ידי זה
וכשרואים כל ימות השנה את האשה [*אז
העכו"ם] צעלמם שמלוצש כ"א בצגדיו
הראוים לו אין שום שמחה. אמנם עיקר
השמחה בא מחמת ההשתנות מדבר אל
היפוכו. וכן הנס הגדול של פורים והשמחה
הוא ע"י וכהפוך הוא אשר ישלטו היהודים
גו' (אסתר ט) ופור המן כהפך לפורינו.

משנכנס אדר מרבין בשמחה (תענית כט.).
י"ל ע"פ קוד דהנה כתיב (בראשית
ח, יט) אצל שרה אשתך יולדת לך בן וקראת
את שמו יצחק. ולהבין טעם הדבר למה למה
הצורא ב"ה וצ"ש לקרוא את שמו יצחק. וי"ל
דיצחק הוא לשון כחוק וחדוה ושמחה אשר
כתהווה ע"י לידת יצחק אע"ה בכל העולמות
ע"י ההשתנות מדבר אל היפוכו. כי אברהם
אע"ה היה מקורו מדת החסד וכן היה דרכו
להיטיב ולגמול חסד עם כל באי העולם.
והלבוש של חסד הוא צחי מים, ויאל ממנו
יצחק שצחי שורש נשמתו היה מדת הגבורה
והפחד צחי אש, וע"י גודל זה ההשתנות

² Apta Rav

9) תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יב עמוד א

שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחאי: מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה? אמר להם: אמרו אתם! - אמרו לו: מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע. - אם כן שבשושן יהרגו, שבכל העולם כולו אל יהרגו! - אמרו לו: אמור אתה! - אמר להם: מפני שהשתחוו לצלם. - אמרו לו: וכי משוא פנים יש בדבר? - אמר להם: הם לא עשו אלא לפנים - אף הקדוש ברוך הוא לא עשה עמהן אלא לפנים

10) בני יששכר מאמרי חודש אדר מאמר ט - משתה ושמחה

א) מנהג ישראל תורה היא, נהגו להשתנות במלבושים שונים בזמן הסעודה ושמחת פורים, ולא דבר ריק הוא, והנה התבוננתי מן החרכים בתורתו של הרב המפורסם מהר"מ חאגיז שהוא לזכר מה שאמרו רז"ל [מגילה יב א] הם לא עשו אלא לפנים (מה שהשתחוו לצלם בימי נבוכדנצר) אף הקב"ה לא עשה עמהם אלא לפנים, על כן משתנים בזמן השמחה במלבושים שונים ולא ניכר הפנים של מי הוא, והוא דבר הנחמד בפשטיות המנהג

11) ספר אלה המצות מאת הרב משה חאגיז זצ"ל

וּטְעַם לְדַבֵּר שְׂרֵבוּתֵנוּ הָאֲחֵרוֹנִים ז"ל לֹא הִקְפִּידוּ לְהַחֲמִיר וְהִתִּירוּ הַרְצוּעָה בִּימֵי הַפּוּרִים נִלְעָד בְּנִתְיַנֵּת הַטְעַם לְמָה לֹא נִהְיָ מִנְהַג זֶה שֶׁל לְבִישַׁת הַפְּרָצוּפִים כִּי אִם דּוּקָא בִּימֵים הֵהֱם וּבִזְמַן הַזֶּה. וְלֹא בִּשְׂאָר יְמֵי מִשְׁתַּח וְשִׂמְחָה מִמוּעֲדֵי ה' אוּ בַח' יְמֵי חֲנוּכָה. וּבְעֵינַי פְּשוּט כִּי הַיָּמִים הֵלְלוּ נֹזְכָרִים וְנִעְשִׂים זָכַר לְדַבֵּר הָאֱלֹהִי דְרַשְׁבֵּי ז"ל שֶׁאִמְרוּ לְתַלְמִידָיו כִּשְׂשָׁלוּ לוֹ וְכִי מִשְׁוֹא פָּנִים יֵשׁ בְּדַבְרֵי א"ל הֵם לֹא עָשׂוּ אֵלָּא לְפָנִים אִף הַקַּב"ה לֹא עָשָׂה עִמָּהֶן אֵלָּא לְפָנִים דּוּמָה בְּדוּמָה לְלִבִּישַׁת הַפְּרָצוּפִים שֶׁמִּשְׁנִים צוּרוֹת פְּנִיָּהֶם לְצוּרוֹת מִשְׁנֹנֹת וְיִתְנַכְרוּ אִישׁ אֶל רַעְיָהוּ מִכַּח אֹתוֹ פְּרָצוּף. אֲמַנָּם לֹבְשֵׁי הַפְּרָצוּפִין עֲצָמָן מִכִּירִין זֶה אֶת זֶה וְכֹל אֶחָד יוֹדֵעַ מִה שֶׁבִּלְבַב חֲבִירוֹ הִמְלוּהוּ עִמּוֹ וְנִמְצָא שְׂאוֹתוֹ שִׁנּוּי אֵינּוּ אֵלָּא לְפָנִים כִּי כֹל אֶחָד כְּדַקָּא קָאִי. דּוּמָה בְּדוּמָה לְמֹזָה שְׂאִירֵעַ לְאֲבוֹתֵינוּ בְּהַשְׁתַּחֲוִיתָם לְצֶלֶם שֶׁהֵם לֹא עָשׂוּ אֵלָּא לְפָנִים מִירָאָה וְלִבָּם הָיָה לְשָׁמַיִם. וְאִף הַקַּב"ה בִּשְׂרָ לֵהֶם בְּתוֹרָתוֹ וְאֲנִכִּי הִסְתַּר אֶסְתִּיר פְּנֵי דּוּמָה לְלִבִּישַׁת הַפְּרָצוּף שֶׁמִּסְתִּיר פְּנֵי מִחְבִּירוֹ אֲמַנָּם לֵב שְׁנִיָּהֶם שׁוֹה וּמִכִּירִין זֶה אֶת זֶה. אִם כֵּן מֵאַחַר שֶׁכֵּן לֹא נִפְלְאָתָה הִיא וְלֹא רַחוּקָה לְהִתִּירָם בִּימֵים הֵהֱם וּבִזְמַן הַזֶּה וְלֹא בִּזְמַנִּים אֲחֵרִים. וְכֹדִי לְצֵאת יָדִי חוֹבֵת סִבְרַת תַּלְמִידֵי הַרַשְׁבֵּי ז"ל מֵאַחַר שֶׁמִּשְׁתַּח הָאֲנָשִׁים הִיא לְבַד וּמִשְׁתַּח הַנְּשִׂים לְבַד דְּאוּי וְהִגּוֹן שֶׁהַפְּרָצוּפִים ג"כ יִהְיוּ עַל הָאוֹפֵן הַזֶּה שֶׁלֹּא יִלְבַּשׁ גִּבֵּר שְׂמֵלֶת אֲשֶׁה וְגו' כִּי הַזָּכָר יִכּוֹל לְהִתְקַיֵּם בְּלֹא הַכִּי דוּק וְתִשְׁכַּח כִּי הוּא כְּפֹתוֹר וּפְרָח:

12) תלמוד בבלי מסכת מגילה דף ב עמוד א

מגילה נקראת באחד עשר, בשנים עשר, בשלשה עשר, בארבעה עשר, בחמשה עשר, לא פחות ולא יותר

13) רש"י שם

לא פחות ולא יותר - לא פחות מאחד עשר ולא יותר מחמשה עשר

14) טורי אבן מסכת מגילה דף ב עמוד א

לא פחות ולא יותר. פירש"י לא פחות מי"א ולא יותר מט"ו. וק"ל א"כ ה"ל משנה שאינה צריכה כיון דתנא מגילה נקראת מי"א עד ט"ו פשיטא שאין להקדים ולא לאחר

15) קונטרס בעניני חודש אדר ופורים

ובספר הקדמון "ברית כהונת עולם" מאמר הסתר אסתיר פרק א' כתב בזה רמז נפלא, והוא, דהנה כבר יסדו לן האריז"ל ורבי שמשון מאסטרופולי ז"ל דבלשון המשניות יש ג"כ רמזים נפלאים, והנה ידוע כי שם הוי"ה מורה על הנהגה של הקב"ה בחסד ובגלוי, ללא הסתר פנים, ואילו שם אדנ"י מורה על מצב של הנהגת הקב"ה באופן של הסתר פנים, [ועי' בגמ' פסחים דף נ' א' דבעוה"ז נקרא הקב"ה בשם אדנ"י ולעתיד לבא יהא נקרא בשם הוי"ה, עיי"ש, והיינו, כי בעוה"ז יש מצב של הסתר ולעתיד לבא יהיה תמיד מצב של גילוי פנים], והנה "יא יב יג יד טז" בגימטריא הוא בדיוק ס"ה כמו שם "אדנ"י", והיינו, דענין מגילת אסתר הוא לגלות כי גם בתוך ההסתר הכל מונהג מאתו יתברך, והכל לטובה, אשר זהו בחי' שם "אדנ"י, ומה שאמרו "לא פחות ולא יותר" הוא משום דהרי פחות מי"א הוא י' ויותר מט"ז הריהו ט"ז, והנה י' יחד עם ט"ז הוא בגימטריא בדיוק שם הוי"ה, ונרמז בזה, דהמגילה לא נקראת בשביל זמן של הנהגת הקב"ה בגלוי אלא כדי להורות לנו שגם בתוך ההסתר מונהג הכל בדרך נס ע"י הקב"ה, עכ"ד.

ואולי זהו ג"כ טעם נוסף להמנהג המובא בהרמ"א או"ח סימן תרצ"ו ס"ח שלובשים פרצופין ומסיכות בפורים, ומקורו בשו"ת מהר"י מינץ סימן י"ז, ועי' באליהו רבא שם שכתב טעם למנהג זה, ועוד טעמים צויינו בזה בס' בשבילי המנהג שבת ומועדים ח"ב עמ' קע"ז, עיי"ש, ואכן להנ"ל י"ל, דזהו ג"כ כדי להראות שהחיצוניות הוא רק מסוה והסתר, כלומר, דאנו לובשים מסיכות כדי לרמוז לנו שכל מה שאנו רואים תמיד בכל השנה זהו רק מסיכה, ושצריך לידע דהמציאות האמיתית אינה כפי שנראה כלפי חוץ, אלא הכל מונהג ע"י הקב"ה בצורה נסתרת, אשר זהו כל ענינו של פורים לגלות את הקב"ה בתוך ההסתר, וכמש"נ, וי"ל עוד, דהנה בפורים שהוא זמן גילוי הפנימיות

Dressing up as a priest or other non-Jewish religious figures

16) דרשו משנה ברורה

כן [ראה בארחות רבנו שם עמ' סא אות קח]. וללבוש תחפושת של עבודה זרה כגון תחפושת של כומר, דעת הגרי"ש אלישיב (אשרי האיש שם אות ו) שכיון שזה שייך לעבודה זרה, יש בזה איסור משום "ושם אלוהים אחרים לא ישמע על פיך". ותחפושת של

Dressing up like

17) דרשו משנה ברורה

53) וללבוש תחפושת של מלבושי נכרים, כגון תחפושת של אחשורוש או המן וכדו', דעת הגר"ח קניבסקי (תורת המועדים ס"ק יד אות ב) שאף על פי שמעיקר הדין מותר, מ"מ אין ראוי לעשות כן [ראה בארחות רבנו שם עמ' סא אות קח]. וללבוש תחפושת של

18) ארחות רבינו חלק ג' עמוד ס"א

קח. אד"ב תשל"ג ספר לי הגר"ח קניבסקי שליט"א שאביו מו"ר שליט"א ספר לו שבישיבה שלמד עשו כל שנה משחק פורים והבחורים התחפשו לאחשורוש מרדכי והמן וכו', ותמיד הבחור שהתחפש להמן באותה השנה לא נשאר בלמוד ועזב את הישיבה באותה השנה וכך זה הי' קורה עם כל בחור שהתחפש באותה שנה להמן.

בענין תחפושות

קד. בעתון המודיע מד' אד"ב תשל"ג פרסם רב אחד מכתב שאסור בפורים להתחפש לליצן משום דדמות זו המצאת הגויים עבור ימי ההוללות שלהם וכל ענינו הוללות וריקנות מו"ר קרא את המכתב ואמר לי מותר להתחפש לליצן וכך נהגו בכל הדורות עוד לפני מאות שנים וכמובא במסעי הרחיד"א ז"ל וכש"כ ברמ"א (סי' תרצ"ו ס"ח) שנהגו להתחפש בכל סוגי התחפושות ואמר מו"ר שהגויים לקחו הדבר מהיהודים ולכן לא שייך בחוקותיהם לא תלכו ואין איסור בדבר וכמו שנוהגים בשטיחת עשבים בשבועות אף דהגויים נוהגים כן משום דהם למדו מאתנו, והוסיף מו"ר כל אחד נהי' מורה הוראה ומפרסם.

Can a Litvak dressing up as a chossid daven like that?

19) שו"ת שבט הלוי חלק י סימן יח

א. אשר שאל, בענין אשר הרבה נוהגים בתחפושות בפורים החלפת בגדים כגון ליטאי עם שטראמל או להיפך אם מותר להתפלל בזה תפלת מנחה או מעריב, עפ"י המבואר או"ח סי' צ"א שצריך כדרך שעומד לפני אנשים חשובים. הנה לדעתי אין חיצונית המלבוש קובע אלא אופן עמדו לפני השי"ת בתפלה ע"ד המבואר סי' צ"ח דיחשוב כאלו שכינה כנגדו, ועומד לפני מלך העולם ועוד ועוד, וכיון שמתפלל ע"פ הלכה והוא מכוסה כהלכה, ואינו עושה שום שחוק אין נפ"מ באיזה בגד עומד